

Szerkesztőségünk képviseletében Bence Lajos főmunkatárs és Szemes Péter főszerkesztő-helyettes vett részt a szeptember 2-5-ig tartó, 57. Magyarokizsai Íróklub rendezvényein. A téma ezúttal a *Nosztalgia és vallomás a kortárs irodalomban* volt, s e köré fűződtek a felolvasások, műhelybeszélgetések, rendhagyó irodalmi órák. Az elhangzott előadásokból, felolvasott művekből a későbbiekben kiadvány készül.

Szeptember 2-4. között zajlott le, nagy érdeklődés mellett a IX. Győri Könyvszalon. A színházban berendezett standokon az olvasók ismerkedhettek az őszi újdonságokkal, számos író-olvasó találkozó csábította az érdeklődőket. Az Alkotói Díjat ezúttal a Kossuth-díjas Jókai Anna kapta. Új kötettel jelentkeztek azok a győri alkotók, akik lapunkban is gyakran publikálnak – megjelent Villányi László: *mondja édesanyám*, Szalai Zsolt: *idetett valaki* és Mészáros Urbán Szabó Gábor: *nemmozgó* című kötete is. Szombaton, a Kisfaludy Teremben Villányi László főszerkesztő a Műhely Radnóti különszámának izgalmas, Radnóti emlékére íródott verseiről és különleges, a költő özvegyétől kapott fotóiról szólt. A fiatal győri alkotók, többnyire középiskolások, antológiája is megjelent erre az alkalomra, *Hús és sakk* címmel, a Hermaion Irodalmi Társaság és a Hazánk Könyvkiadó gondozásában. Két szerkesztője, Szalai Zsolt és Sütő Csaba András nagy érdeklődés mellett mutatta be ugyancsak a Kisfaludy Teremben a legfiatalabb nemzedék ígéretes alkotóit és műveit. Komoly sikert aratott ugyanitt Turczi István és Eifert János közös albuma, az *Erotikon*. Ezt követte Péntek Imre *Félrebeszéd* című kötetének bemutatója, melynek során Szalai Zsolt és Sütő Csaba András beszélgetett a szerzővel.

Ismét gazdag program várta az írókat-költőket, a meghívott hazai és nemzetközi résztvevőket és vendégeket, valamint érdeklődőket szeptember 4-én és 5-én, Balatonfüreden, a XVII. Quasimodo Költőverseny alkalmából. Az első nap a Magyar Fordítóház kertjében Költők, Könyvek, Versek címmel – Madarász Imre, a Debreceni Egyetem Olasz Tanszékének oktatója vezetésével – Salvatore Quasimodo nemzetközi hatásáról folyt eszmecsere, majd kiállítás nyílt a Nobel-díjas költő életének jelentős epizódjairól. Másnap a Szent Miklós motoros hajó fedélzetén Cserép László, a Quasimodo Alapítvány titkára ismertette: az idén 200 pályázó küldte be műveit, Magyarországon kívül a legkülönbözőbb országokból. A tájékoztató után a díjazott költők olvastak fel verseikből, majd átadták a Bertha Bulcsú-díjakat. Oklevél díjazásban részesült Szabó T. Anna, Csontos János, Boda Edit, Báger Gusztáv, Kun Árpád,

Molnár Krisztina Rita, Neogrady Antal, Beck Tamás, Petőcz András, Sztanó László, Gyárfás Endre, Kabdebó Tamás. Az Emlékdíjat Tózsér Árpád nyerte el, Kálnay Adél különdíjas lett. Bertha Bulcsú-díjban részesült Aczél Géza, Alexa Károly, Ferdinándy György, Péntek Imre és Szentmártoni János. Ekkor került sor a Tempevölgy – az új, balatonfüredi folyóirat – 3. számának bemutatására is. Az érdekes lapszám írásai közt, melyek részesei voltak a díjazott versek is, Praznovszky Mihály főszerkesztő kalauzolta a hallgatóságot. Az ünnepélyes díjátadó gálaesten, az Anna Grand Hotel dísztermében Vasy Géza, a Magyar Írószövetség elnöke és Bóka István polgármester köszöntötte a díjazottakat és a közönséget. A versek tolmácsolásában közreműködtek Lukács Sándor és Alessandro Quasimodo (olaszul) színművészek. Majd levetítették a tavalyi díjnyertes versekre készült filmetűdöket.

A pécsi Magyarok Európai Fesztiválja keretében október 7-én, a Baranya Megyei Kulturális és Idegenforgalmi Központban „Lendvai művészeti diskurzusra” invitálták azokat, akik kíváncsiak voltak a legkisebb lélekszámú kisebbség, a szlovéniai magyarság kulturális életére és teljesítményére. A Lendván született, jelenleg Zágrábban élő Gábor Zoltán festőművész alkotásaiból nyílt kiállítást Gericz Ferenc, a Vár Múzeum-Galéria igazgatója nyitotta meg. A megnyitó után baráti beszélgetésre került sor, melyen Gericz Ferenc művészeti menedzser és Bence Lajos költő-szerkesztő – Péntek Imre közvetítésével – adott képet a sokszínű képzőművészeti és irodalmi életéről, gazdag könyvkiadásról, a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet példászerű működéséről.

Vers-elő címmel az Énekmondó Együttes – a Zalaegerszegi Szimfonikus Zenekar és a baki Pántlika Néptáncegyüttes közreműködésével – megzenésített versműsorral lépett fel október 4-én, a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színházban. Köszöntőt mondott Gyutai Csaba alpolgármester, aki kiemelte: az együttes több évtizedes irodalomközvetítő munkája nagy értéke a zalai kulturális életnek. Elhangzottak Pék Pál, Nagy Bandó András, Kabdebó Tamás, Péntek Imre, Bence Lajos és más, a Pannon Tükörhöz kötődő alkotók művei. A Kelemen Gyula vezette zenei formáció szép sikert aratott igényes, az „összművészet” jegyében szerkesztett műsorával.

A Csokonai Társaság az idén október 9-11. között rendezte meg a Hévízi Irodalmi Napokat. Két téma köré fonódtak az előadások, amit a cím is tükrözött: „1000 év – Hallal”. A Szent András Reumakórház kultúrterme adott otthont, több éve után ismét, a rendezvénynek.

A megjelenteket dr. Horváth Béla elnök és dr. Hegedűs Lajos kórházigazgató, valamint dr. Moll Károly alpolgármester köszöntötte. Az első tanulmányi napon – a program szerint – az 1000 éves Zala megye történetekultúrtörténete került napirendre. Kapiller Imre: A Megye Házai, Cséby Géza: Festeticsek és a Helikon, Alexa Károly: Kisfaludy Sándor és a megyei társas élet, Béres Katalin: Wlassics, a zalai kultuszminiszter, Péntek Imre: A zalai-muravidéki alkotók, irodalmi műhelyek a kortárs irodalomban, Király László: Zenei képek Zalában címmel tartott előadást. Az aulában Németh János Munkácsy-díjas, Érdemes Művész keramikus alkotásairól készült fotókból, Zóka Gyula műtárgyfotóiból nyílt kiállítás. A 75 éves művész, a zalai művészek doyen-jének munkásságát Péntek Imre méltatta. Szemes Péter emlékezett meg a társaság két elhunyt tagjáról, Kara Kocsis Gabrielláról és Pék Pálról. S természetesen nem maradt el a

Október 15-én a zalaegerszegi Griff Bábszínház Meseszalonjának vendége volt Szócs Géza, József Attila és Európa-díjas író-költő, esszéista. A beszélgetőtárs: Horváth Károly zeneszerző, a színház igazgatója, aki régi jó barátja a sokoldalú irodalmárnak és politikusnak. A író épp Bukarestből érkezett Magyarországra, ahol az ottani történeti hivatal átadta neki az eddig előkerült „szekus” megfigyelések iratanyagát. (Három nagy zsákban, mintegy 19. 000 oldalnyi szöveget.) Szócs Géza ironikusan megjegyezte: bár nem írt naplót,

gyertyagyújtás és koszorúzás a társaság alaptójának, a 2006-ban eltávozott Major-Zala Lajosnak villájánál sem. Este Tari István, az elnökség tagja beszélgetett a lendvai Muratáj című folyóirat irodalomszervező szerepéről Bence Lajos költő-szerkesztővel.

Másnap a „Hal jegyében” folytatódott a tanácskozás. Ódor László „Halat vagy hálót és tudást?”, Zalán Tibor: A horgász nem halászik, Géczai János: Hal a művészetben, Bokányi Péter: Hal az irodalomban címmel tartott előadást. A közgyűlésen dr. Horváth Béla – három év után – lemondott elnöki tisztségéről. A megjelent tagság egyhangúlag Alexa Károly irodalomtörténészt választotta új elnökének. A Lilla-díjat ezúttal Kardos Gy. József hévízi tanár nyerte el, míg a Csokonai-díjat Németh János keramikus művész, a társaság alapító tagja, az első, még „asztaltársasági” díj készítője vehette át.

szinte napra, sőt, órára készen rekonstruálhatja a rendszerváltás előtti évek történéseit. Az író érzékletes képet rajzolt gyermekkoráról, családjáról, édesapjáról, a neves színház-és irodalomkritikusról, aki elfoglalt ember lévén, keveset tudott foglalkozni vele. Ő viszont gyakran mesél gyermekeinek, s ezekből született meseregénye, a Limpopo, avagy egy strucckisasszony naplója. A sokféle kanyargó beszélgetés végén, a szalon szokása szerint, ebből olvasott fel egy részletet.

Kemencebontás
Gébárton

Október 23-án, Körmenden, a Batthyány kastélyban lévő Városi Kiállítóteremben Lugossy Mária Munkácsy-díjas szobrászművész alkotásaiból és köztéri munkáinak fotóreprodukcióiból nyílt kiállítás. A megnyitón Péntek Imre, lapunk főszerkesztője méltatta a többségében az 1956-os forradalom témáiról készült szobrokat, plasztikákat. Részlet a megnyitó szövegéből:

„...Roppant nehéz ezt az eseményekben zsúfolt, sorsfordító 12 napot megfelelően láttatni, a fiataloknak bemutatni, a nemzeti emlékezetben méltó helyére tenni. Ahhoz, hogy a sok kín, szenvedés, áldozat – ahogy Arany János írja – „életető eszmévé” finomuljon, a művészet nyelve kell. A művészet nyelvén kell maradandó formába önteni, sűríteni, tömöríteni azoknak a napoknak megkerülhetetlen és elévülhetetlen igazságát. És az utóbbi húsz év ezeknek az erőfeszítéseknek ideje volt. Hisz számtalan emlékmű, szobor, plasztika próbálta megfogalmazni, micsoda fény, sugárzás ragyogta be 56 véres őszének szereplőit, alakjait. A barikádok harcosait, az utcán a temetetlen holtakat, az életüket mentő menekülőket, később a vádlottak padjára ültetetteket, a börtönökbe zárt foglyokat, s az amnesztiával, négy-öt év után szabadultakat...

Lugossy Mária itt látható, a témával foglalkozó szobrai, erről a fényről, belső sugárzásról beszélnek. Arról a folyamatról, amikor a történet a legenda, a mítosz síkjára tevődik át. Látjuk a mártírokat, a földre zuhantakat, a merevedő test megfeszülő ívét, a szenvedés torzóit, csonkult korpuszait, megfosztva attól a méltóságtól, ami minden elesettnek kijár, megjár... S Lugossy Mária-nak valami sikerült: az egyedi sorsból, a valóság esetlegességéből kivonnia azt, amit *mártíriumnak* nevezhetünk. Amely már egy egész nemzet, a magyarság szenvedéseit önti romolthatatlan vizuális foglatba. S köztéren is képes közérthetően megszólítani a szemlélt. Van itt tanú, aki félig lehunytt szemmel nem csak tanúskodik, tanúságot tesz hite mellett... Ha rámelegy élete, akkor is. Van itt névtelen mártíroknak állított csodaszép szarkofág, síremlékmű. S van a felnyithatatlan történelemkönyv, melyben kitörölhetetlenül fel vannak jegyezve a jók és gonoszok, a hősök és árulók nevei és tettei. Lugossy Mária szobrai maguk is tanúság tévők. Csakis a kíméletlen igazság mellett. Valószínű ezért talált rá arra voltaképpen archaikus, tűzörző formára, amelyben minden október 23-án fellobban a forradalom lángja. S talán már nem is tudjuk, el is halványul – ki az alkotó... Ez a rítus már az emlékezés része, a tisztelgés, a tiszteletadás ősi időkre visszatekintő szertartása...

Szobrai, plasztikái azért megragadóak, mert egyszerre elvontak és absztraktak. Számára ez nem ellentét, az anyag belső, tektonikus mozgása, erőinek megmutatkozása épp oly izgalmas folyamat, mint az emberi test, a humanoid izmainak rándulása, a mozdulatok, mozdulatsorok harmóniája. A figuratív és non-figuratív valamiféle szerves szimbiózisban jelenik meg, a keletkezés és elmúlás törvényének engedelmessé. Sok kritikus arra beszél, hogy plasztikáinak alapformája a zárvány. De azt is mondhatjuk: a zárványból való kiemelkedés, kibontakozás ugyanúgy az alapformák közé sorolható. Tulajdonképpen ennél is alapvetőbb lehet, amit nagyon egyszerűen úgy fogalmazhatnánk: a mag és a héj. A születés drámája, az öntudatra ébredés, az átkelés a vízen – mind arról vallanak, hogy mi, emberek, nem légtüres térben vagyunk, mozgunk, születünk és meghalunk, hanem a mindenható anyag közegében. A létezés nem más, mint ebben a közegben való helyet találás. S ezért kell az ellenállás, a küzdelem, az egymásnak feszülő erők játéka, hogy megszülessen az, amit emberi szellemnek, humánumnak, művészetnek nevezünk.

Lugossy Mária a legkeményebb, *legidőtállóbb* anyagokkal dolgozik. Ezzel tiszteli meg témáit. Bronz, üveg, gránit – ami szerszámainak, a művészi megmunkálásnak

engedelmeskedve – szilárd, tömbszerű, önmagába zárt formációkká alakul. Olyan metamorfózis ez, amelyben nincs semmi mesterkéeltség, kimódoltság. Az anyag – ha utalhatunk valamiképpen a női princípiumra is – szinte megszüli, kihullámozza magából a maga teremtményeit

Igen, Lugossy Mária teremtményei, plasztikai ünnepivé, szakrális térré változtatják ezt ódon hangulatú termet. Ebben a szakrális térben megidéződik mindaz, amit ma 1956 nekünk, magyaroknak jelent. S amit nem szabad felednünk soha... Saáry Éva írja *1956 halottai* című versében: „a halottak beszélnek/ csak azt nem értjük még/mit mondanak...” A hetvenes években írta ezt, Svájcban, emigrációban, a hazatérés reménye nélkül. Én azt hiszem, az ilyen kiállítások, művek, mint Lugossy Máriaé, segítenek, hogy megértsük a holtak üzenetét.

